



רשומות

הצעות חוק

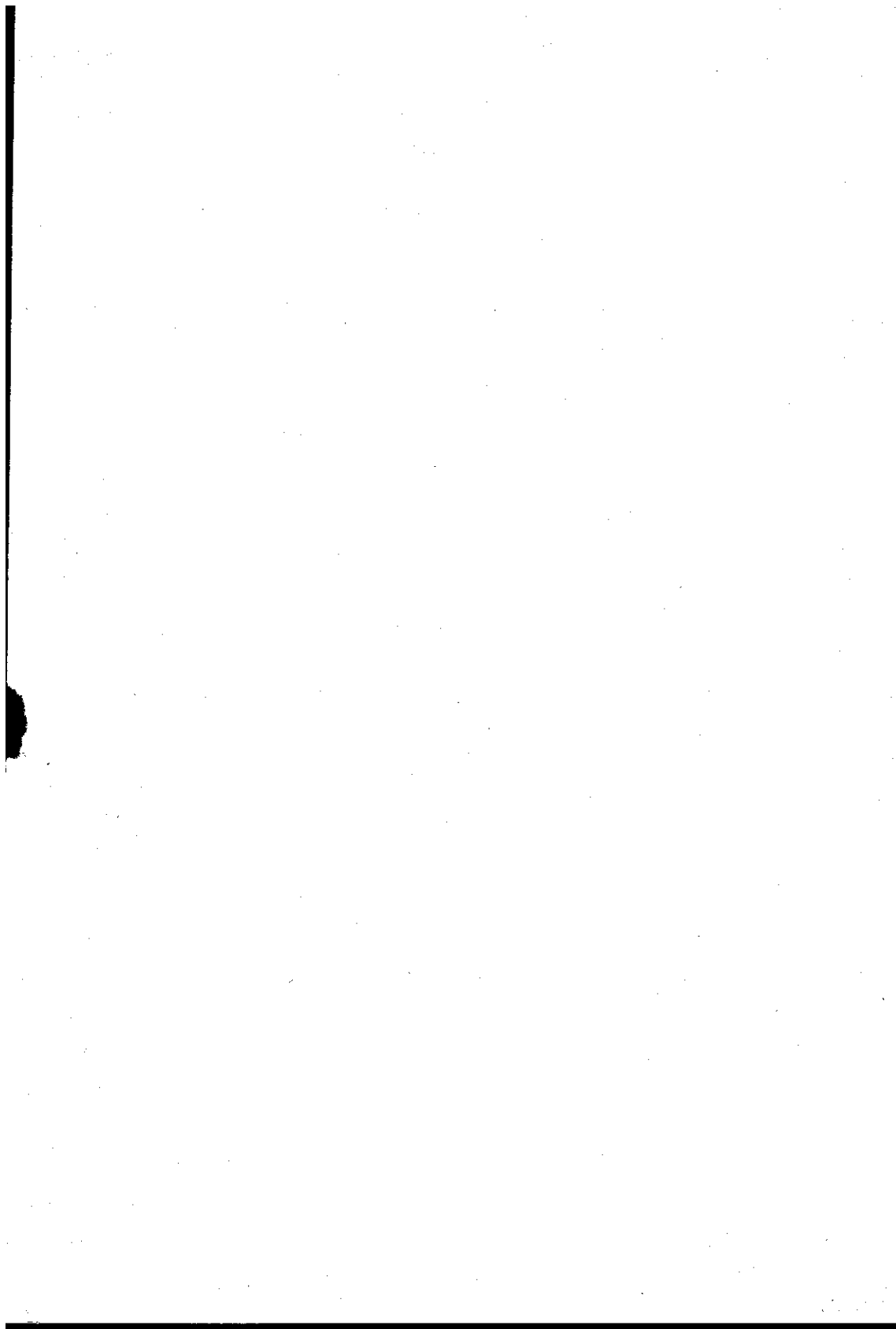
27 ביולי 1981

1549

כ"ה בתמוז התשמ"א

צמוד

- | | | | | | |
|-----|---|---|---|---|--|
| 447 | . | . | . | . | חוק פסיקת ריבית והצמדה (תיקון מס' 4), התשמ"א-1981 |
| 451 | . | . | . | . | חוק נכסי בפקדים (פיצויים) (תיקון מס' 2), התשמ"א-1981 |



חוק פסיקת ריבית והצמדה (תיקון מס' 4), התשמ"א—1981

1. בסעיף 3א לחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א—1961¹ (להלן — החוק העיקרי), בסוף סעיף קטן (ג) יבוא "אולם לענין תשלומים על חשבון תחוב, דין הפרשי הצמדה כדין הקרן".
2. בסעיף 4 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), שיעור הריבית הנפסקת על סכום אשר יש לשלמו במטבע חוץ או במטבע ישראלי כשהוא צמוד למטבע חוץ, לא יעלה על שיעור הריבית שמשלם בנק ישראל למוסדות בנקאיים על כספי פקדונות, באותו מטבע, שהם מפקידים אצלו לתקופה של שלושה חדשים מכספי פקדונות תושב כמשמעותם בהיתר הפיקוח על המטבע, התשל"ח—1978²; שילם בנק ישראל

דברי הסבר

יחול כל שיעור חדש, מיום השינוי, על הסכום שטרם שולם."

על פי הוראות סעיפים 2 עד 4 לחוק העיקרי, רשות שיפוטית שפסקה לבעל דין סכום כסף, רשאית לפסוק לו, בנוסף על אותו סכום, ריבית בשיעור שלא יעלה על זה שנקבע לענין סעיף 4(א), או — במקום ריבית זו — הפרשי הצמדה.

מכיוון שפסיקת הפרשי הצמדה מטרתה שמירת ערכו הריאלי של חוב שלא נפרע במועדו, אין הצדקה לפסיקת תוספת הצמדה כאשר על פי הסכם בין הצדדים, או מטעם אחר, פוסק בית המשפט כי את החוב יש לשלם במטבע חוץ או במטבע ישראלי המחושב לפי ערכו במטבע חוץ. במקרה כזה אין גם הצדקה לפסוק תוספת ריבית בשיעור המכסימלי הקבוע לענין חוק פסיקת ריבית והצמדה (שהחל מיום 1.2.81 הוא בגובה 120%), משום שגם קביעת שיעור זה מושפעת מירידת ערך הכסף, היא באה לכסות — אם כי לא באופן מלא — את הירידה האמורה.

עם זאת, קיימת ירידה מסויימת גם בערכם של מספר מטבעות זרים, אם כי במידה פחותה מזו של המטבע הישראלי. יתכן, על כן, כי אין תשלום החוב במטבע חוץ בלבד עשוי לשמור על ערכו של החוב באותה מידה שבה נשמר הערך כאשר החוב משולם במטבע ישראלי בתוספת הצמדה. מאחר שכיום מוסמך בית המשפט לפסוק — בתוספת להפרשי הצמדה —

סעיף 1 3א(ג) לחוק העיקרי מחיל את ההוראות לענין פסיקת ריבית, המפורטות במספר סעיפים אחרים בו, גם על פסיקת הפרשי הצמדה או הפרשי הצמדה וריבית. בסעיפים אלה נכלל גם סעיף 7, הקובע כי "ריבית שנפסקה לפי חוק זה לא שא ריבית", כשהכוונה היא שהוראה זו תחול גם על ריבית בשיעור 3% המתווספת להפרשי הצמדה. חר שנטען כי אפשר להקיש מנוסח הוראה זו גם לגבי הצמדה, דהיינו, ש"הצמדה לא תשא הצמדה", בא התיקון המוצע לסעיף קטן (ג) להבהיר שאין דינה של הצמדה, לענין זה, כדין ריבית, וזאת מכיון שהפרי רשי הצמדה הם חלק בלתי נפרד מן הקרן הנומינלית בערכה הריאלי, ומכאן שגם הפרשי הצמדה שלא שולמו במועדם בערכם הנומינלי יש לשלמם בערכם הריאלי בעת התשלום למעשה, דהיינו בתוספת הפרשי הצמדה שיוחשבו מהמועד שבו היו צריכים להיפרע ועד ליום התשלום בפועל.

סעיף 2 סעיף 4 לחוק העיקרי מורה לאמור:

"4. (א) שיעור הריבית לפי הסעיפים 2 ו-3 יהיה אחד עשר למאה לשנה, אם לא קבעה הרשות השיפוטית שיעור נמוך יותר.

(ב) נפסקה ריבית בשיעור הקבוע בסעיף קטן (א) ולאחר מכן שונה שיעור זה בצו לפי חוק הריבית (שינוי שיעורים), התשל"ג—1972,

1 ס"ח התשכ"א, עמ' 192; התשל"ו, עמ' 240.
2 ק"ת התשל"ו, עמ' 36; התשל"ט, עמ' 28.

בתקופת הריבית כמשמעותה בסעיף 5(א) שיעורים שונים של ריבית כאמור, תחושב הריבית הנפסקת כך שלגבי כל תקופה של שלושה חדשים יחול שיעור הריבית ששילם בנק ישראל כאמור ביום הראשון של אותה תקופה."

תיקון סעיף 6 3. בסעיף 6(ב) לחוק העיקרי, במקום פסקה (3) יבוא :

"(3) אם נקבעה בחיקוק אחת מאלה :

(א) הוראה בדבר תשלום הפרשי הצמדה או סעד אחר, למעט ריבית, מחמת פיגור בתשלום;

דברי הסבר

(א) את סכום השטר,

(ב) את הריבית על אותו סכום ..."

סעיף 11(ב) לחוק החוזים:

"(ב) הופר חיוב לשלם סכום כסף, זכאי הנפגע, ללא הוכחת נזק, לפיצויים, בסכום הריבית על התשלום שבפיגור..."

כידוע, פסיקת תוספת הצמדה על חוב באה לפצות את הנושה על ירידת ערך כספו, כשבתנאי אינפלציה מואצת אין תשלום ריבית בלבד משיג מטרה זו. בנוסחה בות אלה, הוראת הסייג שבסעיף 6(ב)(3), המסמיכה את הרשות השיפוטית לפסוק הצמדה לבעל דין גם אם תביעתו מתבססת על פקודת השטרות או חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), שנקבעה בהם ריבית בלבד, הוראה זו מוצדקת גם לגבי כל חיקוק דומה את לדוגמה, חוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשלום—1972, קובע בסעיף 148 שבו כך:

"148. קבע בית דין דמי שכירות או דמי השתתפות בתיקונים או בהוצאות של שירותים, זכאי מי שמגיעים לו דמי השכירות או דמי ההשתתפות לריבית עליהם, מיום שהגיעו ועד היום שבו שולמו למעשה, בשיעור המלא לפי חוק פסיקת ריבית, התשכ"א—1961, אם לא קבע בית הדין בהחלטה מנומקת שיעור אחר של ריבית או שאין לשלם ריבית כלל."

בתיק שכירות 400/79 בביה"ד לשכירות בת"א-יפו, אומר בית הדין בפסק דינו:

"נראה שסעיף 6(ב)(3) ... גורם לפגיעה במטרת חוק פסיקת ריבית והצמדה. מטרת החוק היתה להעמיד נושה, ככל האפשר, מבהינה כלכלית ריאלית, במצב שבו היה נמצא אילו פרע החייב את חובו במועד ... איני רואה כל סיבה מדוע צריך דבר זה להישלל מבעל בית המקבל את דמי השכירות כאמור בעוד דיירו נהנה בינתיים מהחזקת כספים אלה. נראה כי כדאי שיתן המחוקק דעתו לסוגיה זו ויצרף את סעיף 148 לחוק הגנת הדייר לרשימת החיקוקים הנזכרים בסעיף

גם ריבית לא צמודה בשיעור 3% לשנה, מוצע שכאשר החוב משולם במטבע חוץ יוסמך בית המשפט לפסוק תוספת ריבית בשיעור גבוה יותר, אולם שיעור זה לא יעלה על השיעור אשר בעת פסיקת הדין משלם בנק ישראל לבנקים על פקדונות פת"ם שהם מפקידים אצלו לתקופה של שלושה חדשים. בדומה להוראה שבסעיף 4(ב), שעל פיה משתנה שיעור הריבית שנפסקה על חוב במטבע ישראלי עם שינוי השיעור שנקבע לענין חוק זה בצווי שר האוצר לפי חוק הריבית (שינוי שיעור ריב), התשל"ג—1972, מוצע שגם שיעור הריבית הנפסקת על מטבע חוץ ישתנה על פי שינויי שיעורי הריבית ששילם בנק ישראל בתקופת הריבית, דהיינו, בתקופה שלגביה פסקה הרשות השיפוטית שיש לשלם ריבית על החוב הפסוק.

יצוין כי את שיעורי הריבית האמורים ניתן להוכיח בבית המשפט על ידי הצגת תעודת עובד ציבור מתאימה מטעם בנק ישראל.

סעיף 3 סעיף 6(ב)(3) לחוק העיקרי, שמוצע להחליפו, קובע לאמור:

"(ב) אין לפסוק הצמדה או הפרשי הצמדה וריבית לפי חוק זה ..."

(3) אם נקבע בחיקוק תשלום של ריבית או של הפרשי הצמדה, אולם הוראות סעיף 58 לפקודת השטרות וסעיף 11(ב) לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א—1970, אין בהן כדי לגרוע מסמך כותה של רשות שיפוטית לפסוק הפרשי הצמדה או הפרשי הצמדה וריבית לפי חוק זה."

ההוראות הנזכרות בסעיף זה לגבי שטרות וחוזים קובעות לאמור:

סעיף 58 לפקודת השטרות: "... האותו זכאי להפרע מכל צד החב על פי השטר ..."

(ב) הוראה בדבר שלילת תשלום הפרשי הצמדה, בין שלילה מלאה ובין שלילה חלקית מבחינת השיעור או התקופה.

תיקון חוק המילואות (הוראות שונות)

4. בחוק המילואות (הוראות שונות), התשל"ח-1977, בסעיף 1(ו), אחרי "ריבית" יבוא "או הפרשי הצמדה".

דברי הסבר

6(ב) לחוק פסיקת ריבית והצמדה, על מנת שלא תיגרע הסמכות לפסוק הפרשי הצמדה וריבית גם לגבי דמי שכירות.

אכן, לענין הזכות שחוב יחזור בערכו הריאלי, אין להפלות בין נושים על פי חיקוקים שונים, ועל כן מוצע שהוראה בדבר תשלום ריבית בלבד (להבדיל מהצמדה), הקבועה בחיקוק כלשהו כפיצוי על פיגור בתשלום, לא תשלול מרשות שיפוטית את הסמכות לפסוק — במקום את הריבית הקבועה באותו חיקוק — הפרשי הצמדה לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה.

יחד עם זאת, מוצע להוסיף הוראה מקבילה לזו הקבועה בסעיף 6(א)2 לענין ריבית, דהיינו, שאם בחיקוק מסויים הביע המחוקק את רצונו שכפיצוי על פיגור בתשלום לפי אותו חיקוק יינתן סעד שפורש בו (כגון הצמדה למטבע מסויים או פיצויים מוגדלים על הלנת שכר), במקרה כזה לא תהיה הרשות השיפוטית מוסמכת להעניק סעד חלופי בצורת הצמדה למדד המחירים לצרכן.

כך מוצע שהרשות השיפוטית לא תהא מוסמכת לפסוק הצמדה לפי חוק זה כאשר בחיקוק מסויים הביע המחוקק מפורשות את רצונו שלא תשלום הצמדה כלל או שתשלום הצמדה חלקית בלבד, כגון אם קבע שתשלום הצמדה בשיעור 70% בלבד מהמדד או שהתקופה שבעבורה תשלום ההצמדה תהא מוגבלת. דוגמה לכך נמצאת בחוק לתיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור, התשכ"ד-1964, שסעיפים 8 ו-9 שבו מורים לאמור:

1. (א) שר האוצר (להלן — השר) רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע בתקנות הוראות בדבר תשלום ריבית על מילואות לפי חוק המצויין בתור ספת הראשונה וכן על הריבית והפרשי ההצמדה על מילואות כאמור, שלא נפרעו תוך ששה חדשים מהמועד שנקבע לפרעונם (להלן — מועד הפרעון) ונפרעו לאחר תחילתן של התקנות.

(1) לא תחול על המדינה או על בנק ישראל חובה לשלם ריבית או כל פיצוי או תשלום אחר לגבי מילואות לפי חוק המצויין בתוספת הראשונה אלא לפי הוראות של אותו חוק או של תקנות לפי סעיף זה.

בתקנות שהותקנו על פי סעיף קטן (א) והנוכחות גם בסעיף קטן (1), נקבע כי מילואות חובה שלא נפרעו במועד שנקבע לפרעונם אלא רק בתאריך מאוחר יותר, ישאו ריבית מן המועד הקבוע לפרעונם עד לפרעונם בפועל. לאור התיקון המוצע בסעיף 3 לעיל, מוצע לקבוע במפורש שגם הפרשי הצמדה על מילואות הנפרעים באיחור, כמו ריבית או כל פיצוי אחר, ישולמו רק לפי הוראותיו של חוק המילואות (הוראות שונות) או של התקנות על פיו ולא על פי הוראות חוק פסיקת ריבית והצמדה.

8. (ג) נרכשו זכויות במקרקעין מכוח חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965, לפני יום י"ג בניסן התשל"ז (1 באפריל 1977), יחולו הוראות סעיף קטן (א) בשרי נויים אלה:

(1) ההצמדה תהיה בשיעור 70%;

(2) לענין חישוב ההצמדה תובא בחשבון רק עליה במדד המחירים לצרכן שהיתה אחרי חודש אפריל 1974 ועד לחודש מרס 1974 תחול ריבית בשיעור של 6% לשנה.

(ד) נרכשו זכויות במקרקעין מכוח הרשאה לפי סעיף 22(2) לפקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943, למעט הרשאה כאמור שניתנה לרשות הפיתוח,

3 ק"ת התשל"ח, עמ' 1006.

5. בחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 * —

- (1) בסעיף 81א, הסיפה המתחילה במלים "אולם אם שולם" — תימחק;
- (2) בסעיף 75, במקום "קרן והפרשי הצמדה" יבוא "וקרן כולל הפרשי הצמדה".

6. חוק זה יחול גם, על עניינים התלויים ועומדים ביום תחילתו לפני כל רשות שיפוטית.

דברי הסבר

לף בתיקון מס' 5 שלו מיום 29.5.80 (פורסם בס"ח התש"ם, עמ' 132), קובע לאמור:

"זקיפת הכנסות הביצוע

75. כספים ששולמו על חשבון החוב עקב תליי כיס לפי חוק זה, ייזקפו תחילה לחשבון האגרות וההוצאות לפי סעיף 9, ולאחר מכן לחשבון החוב הפסוק לפי הסדר הבא: הוצאות, ריבית, קרן והפרשי הצמדה."

בהצעת החוק לתיקון מס' 5 האמור (התש"ם, עמ' 38), הוצע "לכלול את הפרשי ההצמדה לענין זקיפת התשלומים ולמקמם בין הריבית לקרן, מאחר שלמעשה הם הופכים בעת התשלום להיות חלק מהקרן עצמה". הסדר הוחלף בעת הדיון בהצעת החוק בועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, והסדר שנתקבל הוא זה שלדעת חברי הוועדה היה בו כדי להבהיר שהפרשי ההצמדה הם חלק מהקרן, מהגסיון מתברר ששופטים ומשפטנים מפרשים נוסח זה באופנים שונים, וחיככים מעדיפים, כמובן, לזקוף כל סכום על חשבון הקרן תחילה (שעליה מתווספים הפרשי הצמדה לכל הדעות), ואילו חוב הפרשי הצמדה שלא שולם בעת תשלום הקרן נשאר, לדיר דם, בסכומו הגומינלי כפי שהיה בעת ששולם תשלום הביניים, גם אם למעשה הוא משתלם זמן רב לאחר מכן.

מוצע, איפוא, להבהיר גם כאן, כמו בסעיף 1 לעיל (לענין סעיף 33א(ג) לחוק העיקרי), שלענין זקיפת תשלומים דין הפרשי הצמדה כדיו הקרן עצמה, ותש" לום ביניים שאיננו מכסה את כל הקרן והפרשי ההצמדה שהחייב חייב בהם אותה שעה, נזקף לחשבון הקרן, לריבית הפרשי ההצמדה, ומכאן ואילך נחשבת יתרת החוב כולה כחוב שנוצר בתאריך תשלום הביניים ועליו מתווספים הפרשי הצמדה עד ליום התשלום בפועל.

6. כפי שנקבע גם בחוק העיקרי וגם בתיקון מס' 3 מיום 1.1.79, מוצע להחיל גם תיקון זה על עניינים התלויים ועומדים ביום תחילת התיקון בפני רשות שיפוטית.

5. לפסקה (1): סעיף 81א(א) לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967, שמרצע לבטל את הסיפה שבו, מורה לאמור:

"(א) שטר חליפין, שטר חוב ושיק, כמשמעותם בפקודת השטרות (בחוק זה — שטר), ניתן לביצוע כמו פסק דין של בית משפט, והסכום הנקוב בשטר ייגבה בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כמשמעותם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961 (להלן בסעיף זה — החוק), החל ממועד פרעונו של השטר, ואם לא נקבע בו מועד — החל מיום הצגת השטר לפרעון; אולם אם שולם או נגבה הסכום האמור תוך ששה חדשים ממועד הפרעון או מיום הצגת השטר לפרעון, לפי הענין, לא יתווספו אליו הפרשי הצמדה וריבית אלא ריבית בשיעור שנקבע בסעיף 4(א) לחוק."

ההוראה שבסיפה שבסעיף זה, הפוטרת חייב מתשלום לום הפרשי הצמדה אם פרע את השטר לפני תום ששה חדשים ממועד הפרעון הנקוב בו, נכללה בתיקון מס' 3 לחוק פסיקת ריבית (שתחילתו ב-1.1.79), על פי דרישת משרד האוצר, שמדיניותו הכללית ב-1978 היתה שאין לשלם הפרשי הצמדה על חוב לזמן קצר, וגרם כי הוראה שתאפשר גביית הפרשי הצמדה מיום היווצר עילת התביעה תהיה לה השלכה על כל החובות המסחריים במשק.

לאחר נסיון של למעלה משנתיים בהפעלת החוק, נמצא שבנוגע לשטר המוגש לביצוע להוצאה לפועל, אין כל הצדקה, בתנאי האינפלציה הנוכחיים, לעודד חייב לפגור בתשלום קרוב לששה חדשים מיום הפרעון הנקוב בשטר, על ידי מתן האפשרות לשלם את השטר בסכומו הגומינלי, בתוספת ריבית בלבד לתקופת הפיגור.

מוצע איפוא, לבטל את ההוראה האמורה כך שהפרשי ההצמדה ישולמו בכל מקרה ממועד הפרעון הנקוב בשטר, ואם לא נקבע בו מועד מיום הצגת השטר לפרעון, ועד ליום התשלום בפועל.

לפסקה (2): סעיף 75 לחוק ההוצאה לפועל, שהוח"

חוק נכסי נפקדים (פיצויים) (תיקון מס' 2), התשמ"א—1981

1. בסעיף 4 לחוק נכסי נפקדים (פיצויים), התשל"ג—1973¹, במקום "שמונה שנים" תיקון סעיף 4 יבוא "שתים עשרה שנים".

דברי הסבר

התקופה בחמש שנים נוספות, דהיינו, לשמונה שנים מיום תחילת החוק המקורי.
עד כה הוגשו תביעות בודדות בלבד.
מאחר שהנסיבות המצדיקות תשלום הפיצויים לא נשתנו, מוצע להאריך את התקופה בארבע שנים נוספות.

חוק נכסי נפקדים (פיצויים), התשל"ג—1973, מאפ" שר תשלום פיצויים בעד נכסי נפקדים. החוק המקורי הגביל את הזכות להגשת התביעה לשלוש שנים מיום תחילתו של החוק, ובתיקון משנת התשל"ו הוארכה

1 ס"ח התשל"ג, עמ' 164; התשל"ו, עמ' 226.

נדפס בדפוס הממשלה, ירושלים

ISSN 0334 — 3030

המוחזר 1.20 שקלים